

Munich Personal RePEc Archive

Green business financing in the context of securing of sustainable development

Stepanenko, Bohdana

Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National
Academy of Sciences

September 2010

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/41125/>

MPRA Paper No. 41125, posted 11 Sep 2012 13:50 UTC

Б.В. Степаненко

ФІНАНСУВАННЯ «ЗЕЛЕНОГО» БІЗНЕСУ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті розглянуто вплив фінансів на становлення та розвиток «зеленого» бізнесу. Проаналізовано формування нових фінансових інструментів у зв'язку з переходом економік країн світу на існування за принципами сталого розвитку. Висвітлено фінансове забезпечення «зеленого» бізнесу з урахуванням етапу життєвого циклу, на якому перебуває компанія.

Ключові слова: фінанси, «зелений» бізнес, сталий розвиток, стале інвестування.

Табл. 1. Рис. 3. Літ. 17.

Б.В. Степаненко

ФИНАНСИРОВАНИЕ «ЗЕЛЕНОГО» БИЗНЕСА В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

В статье рассмотрено влияние финансов на становление и развитие «зеленого» бизнеса. Проанализировано формирование новых финансовых инструментов в связи с переходом экономик стран мира на существование по принципам устойчивого развития. Отражено финансовое обеспечение «зеленого» бизнеса в соответствии с этапом жизненного цикла, на котором находится компания.

Ключевые слова: финансы, «зеленый» бизнес, устойчивое развитие, устойчивое инвестирование.

B.V. Stepanenko

GREEN BUSINESS FINANCING IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT MAINTENANCE

The article considers the influence of finances on green business establishment and development. Formation of new financial instruments due to the world economies transition to the sustainable development principles is analyzed. Financial provision of green business in accordance to the stage in the company's life cycle is presented.

Keywords: finances; green business; sustainable development; sustainable investment.

Постановка проблеми. Соціально-економічні ризики, екологічні катастрофи та забруднення навколишнього середовища спонукають розвинуті країни світу проводити політику, спрямовану на захист довкілля та покращення умов життєдіяльності населення, яка отримала назву сталого розвитку. Принципи цієї політики поступово інтегруються у бізнес-стратегії, що призвело до виникнення нового виду підприємницької діяльності – «зеленого» бізнесу. Це комерційна діяльність, головною метою якої є отримання прибутку від продажу екологічних товарів і послуг, виробництво та надання яких передбачає застосування методів і технологій, що мінімізують інтегральний екодеструктивний вплив на довкілля, а їх використання сприяє створенню максимально екологічно сприятливих умов життя для споживачів як у короткостроковому, так і в довгостроковому періоді та веде до формування екологічної свідомості суспільства [6].

Успішне становлення та розвиток будь-якого виду економічної діяльності потребує залучення фінансових ресурсів. Не є винятком і «зелений» бізнес,

належне фінансування якого дало б змогу запровадити принципи існування суб'єктів господарювання відповідно до потреб сталого розвитку в одних країнах та прискорити його в інших. Саме тому «зелений» бізнес потребує забезпечення ефективного фінансування, що передбачає мобілізацію капіталу та коштів для комерційного фінансування, побудови комерційних сталих ринків і підвищення здатності впровадження проектів «зеленого» бізнесу. Тому існує велика необхідність розвитку фінансового ринку у напрямку забезпечення становлення та розвитку нового виду економічної діяльності – «зеленого» бізнесу, який покликаний створювати прибутки на основі діяльності, що покращує навколишнє середовище та створює сприятливі умови життєдіяльності населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням взаємозв'язку фінансів і сталого розвитку присвячено наукові праці зарубіжних учених: Д.В. Вальтера [2], Ж. Елкінгтона [11], Р. Ісаака [13]. В Україні це питання залишається нерозробленим, проте окремі аспекти цієї проблематики висвітлено у працях Г.О. Білявського [5], В.І. Вернадського [3], В.Я. Шевчука [5].

Метою дослідження є висвітлення значення фінансів і фінансового ринку у становленні й розвитку «зеленого» бізнесу. Для досягнення поставленої мети слід розв'язати такі завдання: визначити різницю між рівнем фінансування екологічних напрямків економічної діяльності та розміром їх операційних витрат; дослідити, які нові фінансові інструменти сформувалися внаслідок переходу світової економіки на існування за принципами сталого розвитку; показати фінансове забезпечення «зеленого» бізнесу з урахуванням життєвого циклу існування підприємства; проаналізувати основні стратегії, що спонукають фінансовий ринок інвестувати у «зелений» бізнес.

Основні результати дослідження. Досягнення цілей сталого розвитку потребує залучення додаткових інвестиційних ресурсів [14, 1]. Основним джерелом фінансування цього розвитку є стале інвестування – довгострокові вкладення (з метою отримання прибутку) грошових коштів в активи підприємств, що інтегрують принципи сталого розвитку у свою діяльність [6]. Щорічно роль сталого інвестування на світових ринках капіталу зростає, що підтверджує передусім зростання обсягів фінансових ресурсів, спрямованих у «зелені» проекти. Наприклад, за даними Форуму соціального інвестування США, приблизно 11% прибутків великі корпорації витрачають на стале інвестування [7]. За даними "Eurosif", в Європі ця цифра становить приблизно 17% [4]. Сьогодні більшість світових грантів мають досить жорсткі умови щодо захисту навколишнього середовища, що посилює зацікавленість бізнесменів у розвитку «зелених» технологій та ефективному використанні електроенергії. Також прискорює процес прийняття нормативно-правових актів сертифікації та маркування продукції на міжнародному рівні. Ці законодавчі ініціативи спонукають компанії до виробництва товарів, які не шкодять навколишньому середовищу та можуть бути легко утилізованими після свого використання.

Однак навіть за умов зростання сталого інвестування підприємства «зеленого» бізнесу потребують додаткового капіталу для становлення та розвитку. На рис. 1. показано розміри фінансування та рівень операційних витрат екологічних напрямків економіки в країнах Європи у 2004 році.

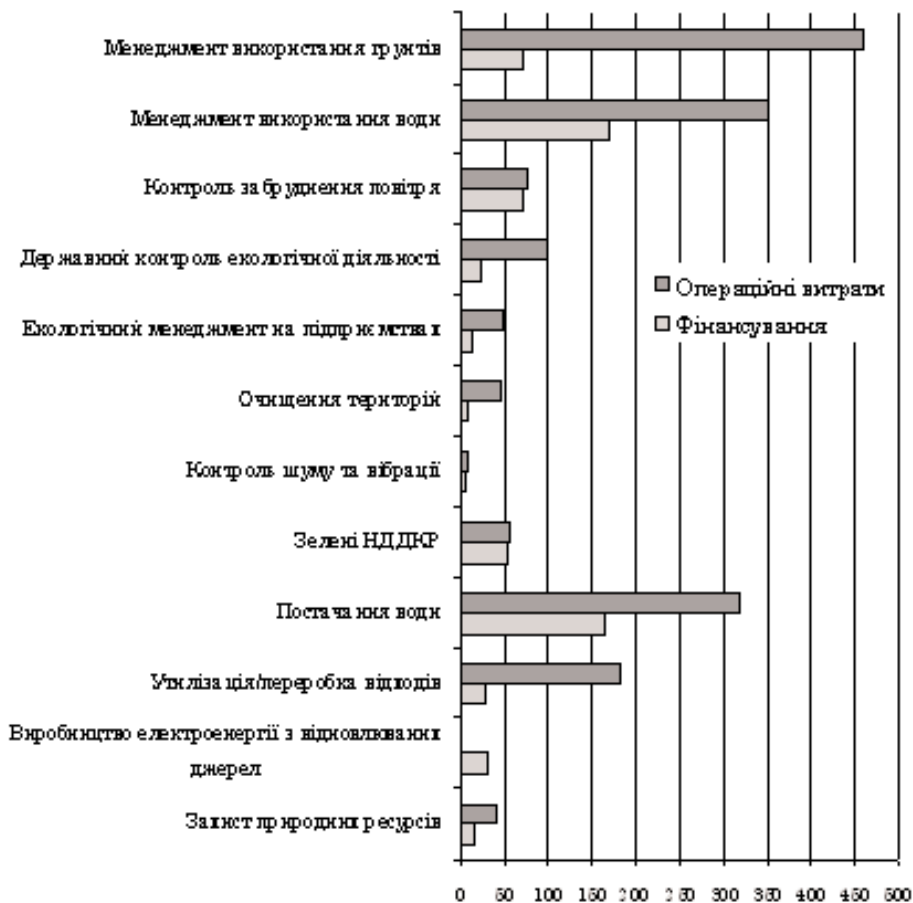

Рис. 1. Фінансування та операційні витрати екологічних напрямків економіки в ЄС у 2004 році, млн. євро [15, 32]

З рис. 1. видно, що у 2004 р. більшість екологічних напрямків діяльності економіки країн-членів ЄС мали набагато більші операційні витрати, ніж залучений інвестиційний капітал. Це свідчить про те, що ці галузі мають недостатнє фінансування та не виконують свої функції в повному обсязі. З усіх зазначених галузей лише виробництво електроенергії з відновлюваних джерел має достатній рівень капіталовкладень для свого розвитку, що є зрозумілим, адже сьогодні саме цей екологічний напрямок економіки має найбільший рівень рентабельності. Також належне фінансування отримують такі галузі: контроль забруднення повітря, контроль шуму та вібрації, «зелені» НДДКР. Інші екологічні напрямки економіки мають досить велику потребу у залученні додаткових інвестиційних ресурсів.

Досягнення принципів сталого розвитку з допомогою становлення та розвитку «зеленого» бізнесу потребує відповідного фінансового забезпечення (сталих інвестицій у «зелені» технології, екологічну інфраструктуру, вироб-

ництво екологічних товарів і послуг тощо). Слід зазначити, що держава може забезпечити обмежену частку необхідних інвестицій, саме тому виникає необхідність залучення фінансового сектору до підтримки розвитку «зеленого» бізнесу економічними інструментами та засобами. Адже саме фінансовий ринок може усунути всі перешкоди доступу до необхідного фінансового капіталу та забезпечити необхідне надходження грошових ресурсів. Це, у свою чергу, потребує розробки нових і вдосконалення існуючих фінансових механізмів, продуктів та послуг. Фінансові ринки можуть допомогти знизити загальну економічну вартість впровадження регулятивних норм зниження шкідливого впливу на довкілля. З допомогою сталих фінансових інструментів можливо створити стимули для захисту навколишнього середовища та ефективно розподілити між його учасниками неминучі ризики [17, 1], а також розв'язати економічні проблеми, які виникли внаслідок довготривалого екстенсивного зростання економік країн світу. Насамперед слід вирішити такі питання:

- знизити витрати, пов'язані з підвищенням рівня викидів парникових газів;
- залучити капітал для забезпечення захисту навколишнього середовища та впровадження регулятивних норм у цьому напрямку;
- знизити витрати суб'єктів господарювання, що постраждали внаслідок природних катастроф;
- розподілити ризики настання природних катастроф і наслідків зміни клімату.

Саме зазначені проблеми створюють найбільше фінансове навантаження на державу та суспільство. На сьогодні на фінансовому ринку вже існує певний набір інструментів, покликаних вирішити ці питання (рис. 2).

З рис. 2 видно, що створення таких нових інструментів фінансового ринку, як торгівля викидами, стале інвестування, страхування ризиків природних катастроф і зміни клімату відбулося внаслідок занепокоєння урядів країн світу екологічними аспектами забезпечення економічного зростання, що призвели до виникнення додаткових економічних витрат як на державному рівні, так і на рівні приватних підприємств. Все це підтверджує, що існує необхідність створення механізму фінансового забезпечення становлення та розвитку «зеленого» бізнесу.

На рис. 3 висвітлено фінансове забезпечення «зеленого» бізнесу залежно від стадії життєвого розвитку, на якій перебуває підприємство. Фінансування цього напрямку діяльності розпочинається з інвестування у НДДКР, що сприяє розвитку нових технологій і, як наслідок, нових видів діяльності, інвестування венчурного й приватного капіталу для забезпечення функціонування новостворених компаній, після чого відбувається залучення публічного капіталу для проектного фінансування та компаній, що вже працюють на ринку. На останньому етапі існування «зеленого» бізнесу відбувається фінансування активів.

Таким чином, економічна підтримка держави передбачається лише на стадії сприяння розвитку «зеленого» бізнесу в країні, а далі фінансове забезпечення відбувається за рахунок сталого інвестування та фінансового ринку.

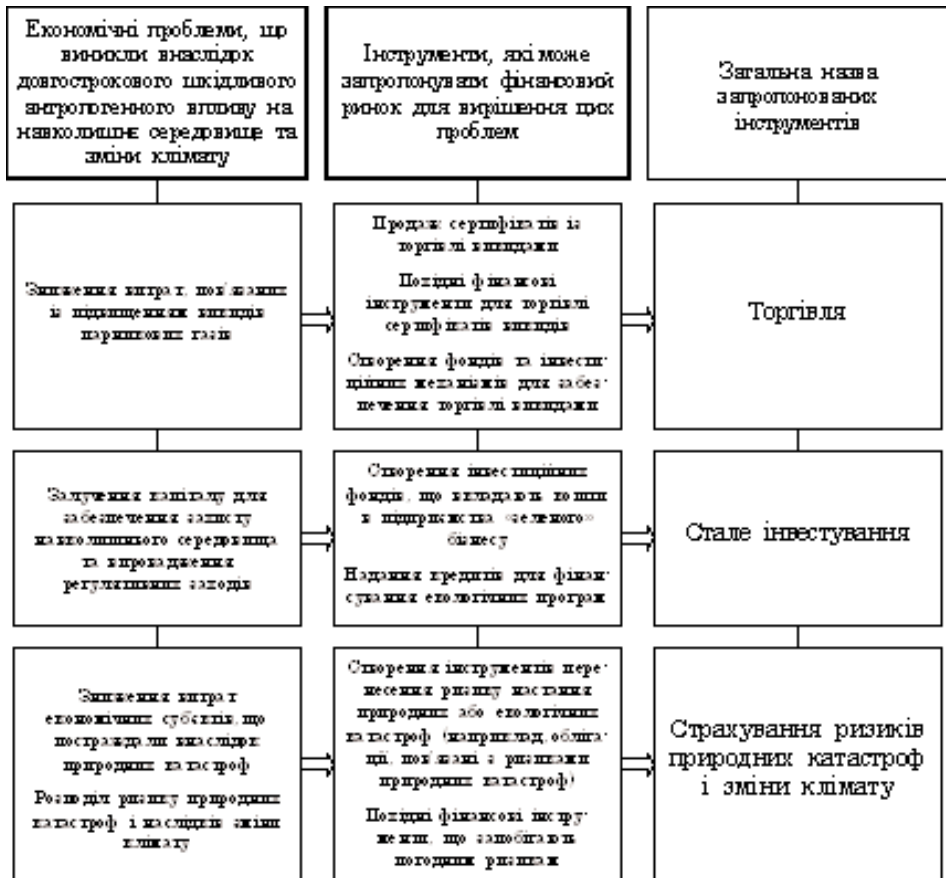

Рис. 2. Фінансові інструменти, що виникли внаслідок переходу до стратегії сталого розвитку, побудовано на основі [16]

Сьогодні ринок сталих інвестицій досяг значних масштабів і капіталізує в собі достатньо великі грошові ресурси. В табл. 1 подані основні дані ринку сталих інвестицій у розрізі окремих країн світу.

З табл. 1 видно, що найбільш масштабними ринками сталого інвестування є США та Європа – 1917,3 млн. євро та 2665,4 євро відповідно. Частка США у світовому ринку сталого інвестування займає приблизно 39%, а частка Європи – 53%, тобто решта світу має лише 8%. Саме США та країни-члени ЄС були першими у становленні та розвитку цього виду інвестування та є найбільш потужними гравцями на ринку. Також слід зазначити, що ринок сталого інвестування Європейського Союзу перевищує ринок США на 748,1 млн. євро. Це означає, що ЄС створив більш сприятливі умови для розвитку сталого інвестування [12].

У доповіді ЮНЕП (Програма ООН з навколишнього середовища) зазначається, що послуги фінансового сектору є одними з найважливіших у сприянні кредитуванню приватного сектору. Сигнали, які вони надсилають своїм клієнтам щодо взаємозв'язку екологічно сприятливого ведення підприєм-

ницької діяльності та ставок кредитування, є дуже важливим компонентом розбудови сталого розвитку [9]. Однак фінансові установи не будуть підтримувати сталий інвестиційний напрямок до того часу, поки він не стане для них вигідним [16, 2]. Ця вигода може проявлятися у двох напрямках:

1. Отримання прибутків. У цьому випадку фінансові установи включають у свою діяльність лише ті «зелені» галузі, що є рентабельними.

2. Покращення якості функціонування. За допомогою цієї стратегії фінансові установи спрямовують свою діяльність на «зелений» бізнес для того, щоб підвищити якість своєї діяльності або посилити імідж бренду.

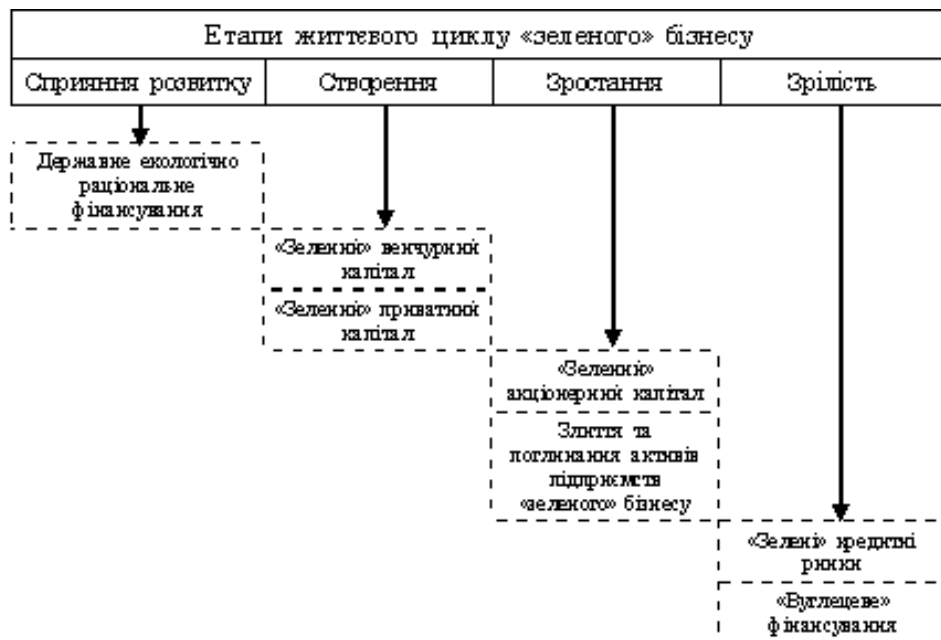

Рис. 3. Фінансове забезпечення «зеленого» бізнесу з урахуванням етапів життєвого циклу, побудовано за [10]

Таблиця 1. Розміри ринку сталого інвестування у 2007 році, млн. *

Країни	Загальний об'єм сталого інвестування у національній валюті	Загальний об'єм сталого інвестування у євро**
США	2710 дол. США	1917,3
Канада	503,6 канадських дол.	333,6
Австралія та Нова Зеландія	72,2 австралійських дол.	41,4
Японія	840 єн	5,5
Європа	2665,4 євро	2665,4
СВІТ		4963,2

* побудовано за даними [1; 4; 7; 8].

** для розрахунку взято обмінний курс станом на 10.09.2008.

Висновки. Зміна кліматичних умов збільшує рівень витрат фінансового сектору економіки, особливо якщо уряд країни не запровадив політики зниження цих витрат. Фінансовий ринок та стале інвестування потребують чіткої

урядової політики та нормативної бази зі зниження наслідків зміни клімату, яку вони мають розробити та дотримуватися під час прийняття інвестиційних і позикових рішень. Для страхового ринку ситуація є дещо іншою, адже цей сектор у будь-якому випадку буде в майбутньому мати більші збитки, ніж сьогодні. Інтегровані фінансові організації повинні усвідомлювати, що зміна клімату може вплинути на загальний ризик усього бізнесу. Таким чином, інтегровані фінансові організації повинні розробляти стратегії управління зростаючим ризиком, що виникає внаслідок зміни клімату.

1. Асоціація відповідального інвестування // www.responsibleinvestment.org.
2. *Вальтер Д.* Зеленый бизнес – миллиардная сделка! На смену доткомам приходят доттринны / Пер. с нем. В. Хартмана. – К.: Ин-т экон. и прогнозир. НАН Украины, 2009. – 296 с.
3. *Вернадский В.И.* Биосфера. – М.: Мысль, 1967. – 49 с.
4. Європейський форум соціального інвестування // www.eurosif.org.
5. Порядок Денний XXI століття: Національний шлях до гармонійного розвитку / Г.О. Білявський, В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, І.В. Медведенко, В.М. Навродський. – К.: Літсофт, 2002. – 51 с.
6. *Степаненко Б.В.* Особливості та проблеми методології визначення поняття «зелений бізнес» // ief.org.ua.
7. Форум соціального інвестування // www.socialinvest.org.
8. Форум соціального інвестування Японії // www.sifjapan.org.
9. *Banking, Industry and the Environment.* – Moscow: UNEP, 1996.
10. *Boyle, R.* Global trends in sustainable energy investment. – UNEP, 2008. – 63 p.
11. *Elkington, J.* The Triple Bottom Line, Does It All Add Up?: Assessing the Sustainability of Business and. – Earthscan Publications Ltd., 2004. – 186 p.
12. *European Green Investments Market.* – Frost & Sullivan, 2008 – 57 p.
13. *Isaak, R.* Green Logic: Ecopreneurship, Theory and Ethics. – Sheffield: Greenleaf, 1998. – 144 p.
14. *Martin-Hurtado, R., Shyamsundar, P., Mani, M., Pagiola, St.* Generating Public Sector Resources to Finance Sustainable Development: Revenue and Incentive Effects. – World Bank Publications, 2002. – 144 p.
15. Study on Eco-industry, its size, employment, perspectives and barriers to growth in an enlarged EU. – Ernst and Young, 2006. – 347 p.
16. The role of financial institutions in achieving sustainable development: report to the European commission. – Delphi International Ltd., Association with ecologic GMBH, 1997. – 146 p.
17. *Weistroffer, Ch.* Coping with climate change: the role of financial markets. Deutsche Bank Research. – Frankfurt am Main, 2007. – 20 p.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2010.